

"Граѓаните никогаш не се определуваа за политиката која ја води партијата, туку за нарачките кои таа ги испорачува и секогаш добивањето на мандатот на партијата е заради грешката, односно казнување на претходната партија. На ваков начин нема квалитетно организирање и квалитетен пристап кон работите", констатира доцент д-р Мирко Трипуноски.

"Во позадина на идејата за измена на Законот за политички партии стои уште една политичка оценка и тоа веројатно од креаторите на политичкиот живот во РМ, за преголема еруптираност на политичкиот простор во државата", посочува проф. д-р Ѓорѓи Тоновски.

Пишува: Жаклина МИТЕВСКА

По усвоените измени на Законот за политички партии, според кои се зголемува цензусот од 500 на 1.000 членови потребни за да се основа еден политички субјект, се поставува прашањето дали на овој начин ќе се ситни бројката од сегашните осумдесетина регистрирани политички партии.

Факт е дека во изминатиов период политичките субјекти никнуваа како печурки по дожд. Но, како што се појавуваа така некои и исчезнуваа. Сепак, остана впечатокот дека во државата (од македонскиот блок) "вистински

СОДРЖИНА НА ПРЕДЛОГ-ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПОЛИТИЧКИТЕ ПАРТИИ
Член 1
Во Законот за политичките партии ("Службен весник на РМ" бр. 76/04), членот 11 се менува и гласи:
(1) Политичка партија можат да основаат најмалку 1.000 граѓани на Република Македонија кои имаат избирачко право и кои го даде својот потпис за основање само на една политичка партија.
(2) Член на политичка партија може да биде секој полнолетен и деловно способен граѓанин на Република Македонија кој ќе даде потпис за доброволно членство во политичката партија.
(3) Политичката партија е должна пред истекот на секое две години од денот на регистрацијата да достави до основниот суд поединечно дадени потписи пред службено лице на Министерството за правда според местото на живеење на членот на политичката партија, со број на потписи потребни за основање на политичката партија согласно став (1) од овој член.

ПРЕДЛОГОТ СТАНА РЕАЛНОСТ

функционираат" само две поголеми партии ВМРО-ДПМНЕ и СДСМ, а останатите беа само нивни сателити.

Како почна плурализмот во државата? Доцент д-р Мирко Трипуноски објаснува дека од 1988 година почна процесот на културна демократизација на односите. Суштината на тој период беше да се формира политичко милје од сите субјекти кои ја сочинуваа Македонија. Не беше битен бројот, не беа битни посебни карактеристики, туку беше важно да се создаде демократско општество и голем плурализам од односи, мултиетнички, мултикултурни... Тоа беше време кога во Македонија врие од политички наплив за формирање политичко милје. Се одржуваа основачки конгреси, при што едни предвидуваа двојно партиско членство, други одеа на тоа да ги наследат претходните политички партии, трети беа нови. Тој период на плурализам од една страна се карактеризираше со силно национално чувство на ВМРО-ДПМНЕ, а од друга страна со едно прокомунистичко чувство, еден нов вид од СДСМ, како и една трета опција на флуид, некоја екви-дистанца и од едните и од другите... Но, кога дојде системот на гласање, и да се направи проверка на тоа кој каде е, голем дел од нив се конципираа во сојузи, во големи коалиции, сметајќи на тоа да

придонесат и да го зачуваат идентитетот во тој плурален амбиент, односно да покажат дека постојат како партија. Тоа се случуваше во период од десет години, сè до 2000 година, односно тоа е период во кој се создаваа многу партии. По тој период јасно се утврди процедурата во РМ, дека постојат две големи партии и многу мали. Од една страна, ВМРО-ДПМНЕ и како и позиција и опозиција, и од друга страна, СДСМ како позиција и опозиција. Тие си ги менуваа улогите. Тоа е период кога добија замав, добија политичка, финансиска и управувачка моќ. Сега, во овој период, сакаат дефинитивно да управуваат со сè, што всушност е штетно за општеството. Но, една работа која е многу битна е тоа дека во овој период, по 2000 година, таквата желба не треба докрај да добие ниту легалитет, ниту легитимитет. Во однос на окрупнувањето на партиите, вели Трипуноски, треба да постои пристап на поедноставување, на поголема либерализација. Тоа да не се прави со прифрлање во други партии, туку со прибирање на идеи. Окрупнувањето да биде во однос на партијата која има економски перспективи, која гати мултиетнички, мултикултурен пристап, насочена е кон евроинтеграции итн. а не окрупнувањето да е со ваков или со онаков влог.

ПАРТИСКИТЕ МАЛИ И Г МОРААТ ДА СЕ СКРАСАТ

АРТИИ ГО СИТНИ ПОЛИТИЧКОТО МИЛЈЕ

СУШТИНАТА НЕ Е ВО ЈАЧИНАТА НА ПАРТИЈАТА, ТУКУ ВО ИДЕЈАТА, ДОЦЕНТ Д-Р МИРКО ТРИПУНОСКИ

НЕМА ПРОМЕНА НА ИДЕОЛОШКАТА МАТРИЦА

Во однос на трансферот на пратеници од една во друга партија, што континуирано се случуваше во изминатиов период, Трипуноски објаснува дека префрлените членови никогаш не ја промениле својата идеолошка матрица.

"ВМРО-ДПМНЕ се разложи на неколку ВМРО, но ниту едно од нив не стана СДСМ, напротив тоа се ВМРО-НП, ВМРО-Вистинска итн. И тогаш предвидов дека близок ќе биде периодот кога она што се случуваше во ВМРО-ДПМНЕ, исто така, ќе се случи и во СДСМ. Тито Петковски излезе од СДСМ и формира нова партија - НСДП, но таа не е ВМРО-НСДП, туку е Нова социјалдемократска партија. Значи, иверката не оди подалеку од струкот. Партиите со предзнак ВМРО се приклучија кон ВМРО-ДПМНЕ, и тоа: ВМРО на Змејковски, на Стефковски... Кога ќе се демократизираат односите, очекувајте некаде во 2010 година, ова ќе се случи и во СДСМ. Таков е делот на кадрите кои се одвлекуваат или се прилепуваат на политичките влијанија".

Но, се поставува и друго прашање, зошто во овој период на плурализам не можевме да ја смениме таа црно-бела слика на две политички партии кои само си ги менуваа улогите, час во власт, час во опозиција, а останатите партии

им се прилепуваа како сателити.

"Суштината не е во јачината на партијата, туку во идејата. Граѓаните во РМ, сакајќи да го надминат процесот на тапкање во место, процесот на економска дестабилизација, на невработеност, им се наклонуваа на партиите за кои сметаа дека тоа можат да го решат. Често пати се приврзуваа кон силината на остварување на одлуките, а не кон идејноста која носи постепени резултати. Немојностите на малите партии веднаш да ги разрешат овие прашања, а за да го зачуваат единствениот контакт со граѓаните, кој е од материјална природа, ги тераше да влегуваат и во неприципиелни коалиции и во коалиции во кои понекогаш губат".

Трипуноски не се согласува со констатациите дека во државава имаме бипартиски систем, односно дека две партии (ВМРО-ДПМНЕ и СДСМ) го водат политичкиот живот во државава, а дека останатите партии постојат само колку за да постојат. Според него, постојат и други партии кои имаат свој идентитет.

"Мислам дека во наредниот период партијата која ќе се определи за европска интеграција, за европска иднина и економски пристап, треба да биде носечка во општеството. Претпоставувам дека таквите партии ќе бидат можност и поголемите партии ќе се приклучат кон нив. Чувствувам дека во ЕУ лебди прашањето во однос на тоа да се создаде систем на партиско организирање, кој ќе има идеја да ги обедини сите гра-

ѓани без разлика на вера, нација, пристап, определба која ќе придонесе за развој на РМ. За 10-15 години ќе се случи две или три партии да бидат тие кои ќе го водат општото милје на РМ. И ако во нив се влезе по пат на мултикултурен и мултиетнички пристап, без разлика на она што било како идеја во претходното организирање, тогаш Македонија ќе биде третирана како европска земја, која води европска политика и има европски политички систем".

Вината за тоа зошто само овие две партии си ги менуваа позициите во изминатиов период, според Трипуноски, треба да се бара кај граѓаните.

"Тие никогаш не се определуваа за политиката која ја води партијата, туку за нарачките кои таа ги испорачува и секогаш добивањето на мандатот на партијата е заради грешката, односно станува збор за казнување на претходната партија. На ваков начин нема квалитетно организирање и квалитетен пристап кон работите".

Тој потенцира дека за секоја сериозна партија бројот на членови не треба да биде проблем. Секој може да потпише дека е член на партија, но тоа не го обврзува дека ѝ припаѓа на партијата, неговиот потпис може да биде само како идеја таа партија да опстои. Меродавноста е во бројката на партиите, минимумот на партиско организирање, односно максимумот не е битен.

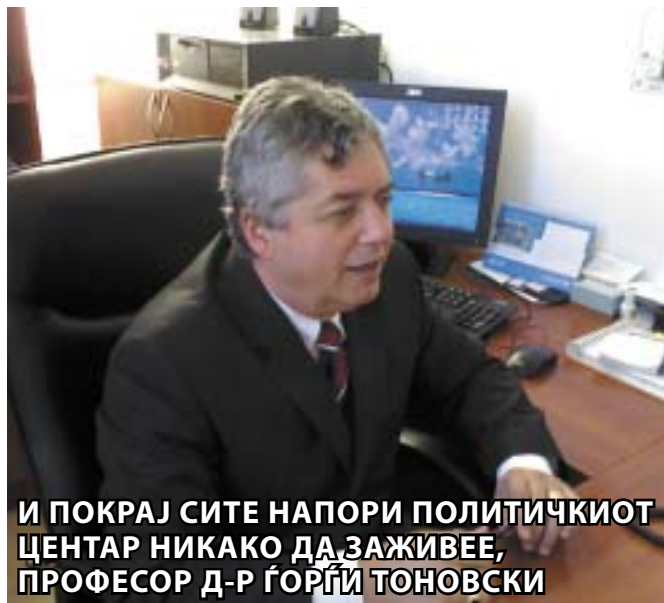
Според усвоените измени, секој член на партија ќе мора својот потпис да го достави во подрачната единица на Министерството за правда. Постои страв дека ќе има политички реваншизам, бидејќи ќе се знае неговата определба...

"Јас не го проблематизирам тој дел. Сметам дека демократизацијата на општеството треба да оди подалеку, секој треба да се идентификува со кого е. Со јасно определени луѓе имаме јасно определена држава. Секое прикривање и девалвирање на односите за мене е дефектизам, а ширење на дефектизам во партиското однесување е лош квалитет за самата држава. Никому не му требаат прикриени членови, туку членови кои ќе излезат на говорница, во весник, на телевизија, луѓе кои со својот идентитет ќе го поткрепат тој потпис", вели Трипуноски.

Во однос на предвиденото дека секоја втора година ќе мора да се проверува партиското членство, доцент Трипуноски смета:

"Во држави каква што е Македонија

ОЛЕМИ "ШЕТАЧИ" ЌЕ ВО НАЈГОЛЕМИТЕ ЈАТА

И ПОКРАЈ СИТЕ НАПОРИ ПОЛИТИЧКИОТ ЦЕНТАР НИКАКО ДА ЗАЖИВЕЕ, ПРОФЕСОР Д-Р ГОРЃИ ТОНОВСКИ

можеби е потребно тоа да се прави секоја година. Членството на партиите е толку флуидно, толку многу се менуваат желбите и идеите. Тие определби не ги гледам како зло. Но, да не вршиме влијание, туку да оставиме на слободна проценка на луѓето, на кандидатите за членови на одредени политички партии тие да решат.

Како сè ова ќе се одрази врз македонските иселеници и кој ќе го добие нивниот глас?

Одговорот на д-р Трипуноски е дека нивниот глас ќе го добијат оние кои имаат повеќе пари. Оние кои организирале задгранични комитети и организации, кои ги посетуваат и комуницираат со иселениците. И токму големите партии треба да размислат како ќе се организираат за состојбата да биде многу порелаксирана. Но, не смеат да ги пренапрегнат желбите и на тие луѓе. Мора да се почувствува слободата на изразување.

ЕРУПТИРАНОСТ НА ПОЛИТИЧКИОТ ПРОСТОР

Според проф. д-р Горѓи Тоновски, во позадина на идејата за измена на Законот за политички партии стои уште една политичка оценка и тоа веројатно од креаторите на политичкиот живот во РМ, за преголема еруптираност на политичкиот простор во државава.

"Ние - вели Тоновски - со транзицијата почнавме некаде во деведесеттите години и бевме сосема неподготвени за такво нешто. Се секавам дека некаде во 1998 година сè уште расправавме за тоа што значи поимот политички плурализам, за подоцна во деведесеттите години веднаш да тргнеме во формирање на една плурална слика на демократијата во Македонија. Се појавија премногу политички субјекти, пред сè, во

смисла на политички партии, бидејќи она што значи социјални субјекти во смисла на невладини организации, во тоа време сè уште немаше, дури се спомнуваше некоја бројка од 72 до 75 политички партии. Тука настануваа бројни и смешни ситуации, лутање во однос на идеолошки ставови, членство, таргет групи кон кого да се обратат итн. Имаше и селеење од една во друга партија, трансформација на имиња, преименување на изјави кои не соодветствуваа на прокламираната политика на политичката партија. Веројатно проценка е дека тоа треба да се стопира и јас се согласувам со тоа. Објективна проценка

би било дека во РМ, како и во сите други земји со развиена плурална демократија би требало на членството на политичките партии да отпадне некаде околу 15-20 проценти од населението. Ако го земеме тој процент и го компарираме со бројот на политички партии ќе видиме дека се јавува некоја необична дискрепанца, иако многу од тие политички партии постојат заради интересите на еден човек. Всушност, имате еден човек - една партија, тој човек успеал некаде да собере 500 потписи, па цело време стои со потписите, никој од него не бара да ги покаже, да ги ревидира итн. но, затоа користи многу од личен аспект. Преговара, договара, учествува кобајаги во коалиции итн. а всушност нема никаква тежина во однос на членството. Или, пак, има политички партии кои се во функција на некоја група. Меѓутоа, она што паѓа в очи е тоа дека ако се анализира социјалната структура на македонското општество со бројот на политички партии и ако се тргне од идејата дека секоја политичка партија застапува интереси на определена класа, тогаш се доаѓа до заклучок дека тоа не е соодветствува на друго, односно нема толку групи на интереси, класно-социјални или слоевни, нема таква структура за да може секоја од тие политички партии да може да се најде во таа структура на интереси. Кого сега застапува партијата? Дали застапува интереси на поединци или интереси на една група која се собрала и треба по секоја цена да учествува во власта, односно да ја сруши, бидејќи во тој период се покажа дека учеството во политичката партија во власта е и тоа каков вносен бизнис за многумина. Тоа мораше да се смири на некој начин, бидејќи добиваше димензии на анархичност, хаотичност на одвивањето на политичкиот живот. Сите тие приказни се поврзани со тоа, преминување од една во друга партија, без разлика дали идеолошката премиса е таа или не, битно е

да се опстојува на политичката сцена. Многу малку ќе се сретнат идеолошки причини или програмски причини за преминување од една партија во друга, односно повеќето се лични причини. Тоа се влече како константа во сите овие 15 години. Некако тоа групирање стана некоја закономерност на македонскиот политички живот и веројатно е закономерност генерално која важи за политичкиот живот воопшто. Групирање на она што би било левица и она што би било десница. За жал, таа закономерност мора да го вградува и проблемот на центарот. Меѓутоа, во Македонија, и покрај сите напори кои се направени, центарот никако да заживее", констатира професорот Тоновски и дополнува: "Иако некогаш и големите партии лутаат лево-десно, очигледно е дека групирањето настана на два пола, левица и десница. На средината уште останува празно, дали ќе се пополни не знаеме, бидејќи оние кои се помали партии, а кои би можеле да претендираат на место во центарот, по неуспешниот обид да формираат центар, повторно се приклонија кон големите. Пропорционалниот систем требаше да ги форсира помалите партии и да им овозможи живот. Меѓутоа, анализите покажуваат дека во време на мнозинскиот систем имаше повеќе различни политички партии во Собранието отколку со примената на пропорционалниот".

Во однос на потребниот цензус од 1.000 членови, проф. Тоновски објаснува: "Бројката на членови би требало да биде таква за да може да биде избран еден пратеник. Значи, секоја политичка партија во крајна линија да покаже дека е некој субјект, и ако учествува во власта барем да добие еден пратеник. Еве, законодавецот се одлучил на 1.000 членови, но мислам дека тоа и понатаму ќе се менува, ќе се прави окрупнување на политичкиот живот, а ова ќе биде некоја 'гилотина' во тој дел. Значи, многу политички партии ќе исчезнат, ќе ги нема".

Во однос на националните малцинства проф. Тоновски вели дека не мора секогаш за остварување на етничките интереси да се формира политичка партија. Тоа може да се оствари и со други облици на организирање, на пример, преку невладиниот сектор или преку пратеници кои со својот авторитет се привлечни за останатите партии. Но, сè уште преовладува политичкиот момент и лошо е да се размислува дека заедниците секогаш треба политички да бидат групирани. Во крајна линија тоа би значело дека ние го промовираме како неодминлив факт политичкото групирање по национална или етничка линија. Тоа не е в ред. Полека треба да се надминува етничкиот принцип. Како ќе се надминуваат овие проблеми во егзистенцијата и функционирањето на РМ, така ќе настанува и постепено надминување на оваа политичка поделба по етничка основа.